

פרד"ס

משלי פרק ז פסוק ט

בְּנֶשֶׁף בְּעֶרְבַּיּוֹם בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וְאֶפְלָה:

ביאור הגר"א - משלי פרק ז פסוק ט

בנשף בערב גו' כי ד' זמנים הן בלילה:

זמן התחלת הלילה שנעדר היום הוא נקרא נשף מלשון שף מדוכתיה ולכן אמרו תרי נשפי הוי כלומר שנשף היום וזה אינו לילה עדיין אלא שנשף היום והתחיל להחשיך; בערב הוא התחלת הלילה והוא צאת הכוכבים שמעורב היום עם הלילה; באישון לילה הוא בתוך הלילה ממש שאז הוא חושך ואינו נראה איש רק בדוחק ובקרוב ולכן נקרא אישון להקטין הענין כידוע כמו אישון בת עין; ואפילה הוא קודם היום שאז חושך מחושך.

והענין שימי העה"ז נקראים לילה והתורה הוא האור שבה מאיר העה"ז והן ד' תורות פרד"ס וכאשר יפסוק אדם מללמוד דרך לשכוח מתחילה סודות התורה ואח"כ רמז ואח"כ דרוש ואח"כ פשט ואז הוא באפילה ממש שאין בו אור כלל:

משלי פרק ח

- (א) הֲלֹא חֲכֵמָה תִּקְרָא וּתְבוּנָה תִּתֵּן קוֹלָהּ:
 (ב) בְּרֹאשׁ מְרֹמִים עָלֵי דָרֶךְ בֵּית נְתִיבוֹת נִצְבָּה:
 (ג) לֵיד שְׁעָרִים לְפִי קָרַת מְבוֹא פִתְחִים תִּרְנָה:
 (ד) אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא וְקוֹלִי אֶל בְּנֵי אָדָם:
 (ה) הִבִּינוּ פִתְאִים עֲרֻמָּה וְכִסְיָלִים הִבִּינוּ לֵב:
 (ו) שָׁמְעוּ כִּי נִגִּידִים אֲדַבֵּר וּמִפֶּתַח שְׁפָתַי מִיִּשְׁרָיִם:

ביאור הגר"א - משלי פרק ח פסוק א

הלא חכמה תקרא:

כי למעלה אמר חכמות בחוץ תרונה היפך הגזלנים שאמר שם נארבה לדם כו' והוא סוד הדכורא, כן אומר עכשיו כאן היפוך האשה זונה סוד הנוקבא שהיא הכל בנשף בערב יום.

אבל החכמה תקרא באיתגליא ואין צריך להתבייש בה

וכמו שאמר למעלה ד' בחינת התורה פרד"ס ואמר שם תרונה קולה תקרא אמריה תאמר,

כן הוא ג"כ כאן חכמה תקרא הוא קריאה לתבונה תתן קולה הוא קול

מבוא פתחים תרונה הוא רינה

שמעו כי אדבר הוא אמריה תאמר

(ומ"ש כאן דבור ושם אמירה כי כאן הוא בסוד הנוק' שהוא דבור ושם בדכורא אמר אמירה)

וכמו שם שהקריאה הוא לפנים מן הקול כן הוא כאן מתחילה קריאה ואח"כ קול
 וכמו שם בראש הומיות תקרא כן הוא כאן בראש מרומים
 וכמ"ש שם בפתחי שערים כן הוא כאן מבוא פתחים
 (ומ"ש כאן אצל חכמה קריאה ושם היא בבינה סוד רמז וכן כתיב כי אם לבינה תקרא וכן מ"ש על
 מבוא פתחים תרונה ושם על הפשט שהוא בחוץ תרונה יובן בפסוק שלאחריו אם יבין על בוריו
 ויראה שהוא מתוק מדבש):

משלי פרק כב פסוק יג

אָמַר עֲצֵל אָרִי בַּחוּץ בְּתוֹךְ רְחוּבוֹת אֲרָצֶיךָ:

ביאור הגר"א - משלי פרק כב פסוק יג

אמר עצל וגו' חוץ הוא מקום הרחוק מעיר ואמר ששם רובץ הארי
 ורחובות הוא מקום קרוב לעיר וכמ"ש למעלה
 ושם לא ימצא הארי אמר ששם ירצה ע"י לסטים
 והעניין כי העצל ישים דברו שא"א לו לעסוק בתורת ה' כמ"ש ותעל צחנתו כי הגדיל
 לעשות שמניח את הע"ה ומתגרה בת"ח
 וכמ"ש עמלק יושב בארץ הנגב והכנעני עד הים ועד הירדן וא"א לעמוד נגדו
 והוא שיש בתורה ד' דברים והם הנאמרים למעלה חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן
 קולה בראש הומיות תקרא בעיר אמריה תאמר
 והם נגד פרד"ס כמ"ש שם לעיל
 ואמר שבחוץ וברחובות שם חונה היצה"ר ומתגרה כמ"ש פעם בחוץ ופעם ברחובות
 ואצל כל פינה תארב
 ואמר אלו הב' ולא יותר כי אלו הד' הם נגד ד' דרגין שבאדם נר"נ חיה
 ונגדן הם ב' קליפות נפש הבהמיות ורוח הבהמי
 אבל למעלה אינו נוגע כלל הרע ולא יוכל לעלות ולכן לא אמר אלא ב' אלו
 ומ"ש אצל חוץ ארי ואצל רחובות ירצה מפני שהיצה"ר מתגרה מאוד בת"ח הלומדים
 תורת ה'
 ובתורה יש ב' חלקים חוץ והוא פשט ודרוש הנקרא רחובות כמ"ש למעלה
 והתורה היא מצלת האדם מחי' רעה ולסטים כמ"ש למעלה שהתורה נקראת אור היא
 מצלת מב' הנ"ל שהם נגד נפש הבהמיות ורוח הבהמי
 וא"כ החוץ והוא הפשט מצילו מחי' רעה ורחובות מצילו מן ליסטים
 וכאשר יתגדלו הת"ח בתורה אז יבטלו מכל לכך יתגרו בהם מאוד לבל יבואו כלל
 לתורה וז"ש ארי בחוץ וברחובות ירצה שהוא חי' רעה ולסטים שהן נגד נפש רוח
 המתגרין מאוד בת"ח ולא יוכלו לעמוד בפניהם:

משלי פרק כג פסוק כג

אַמֶּת קָנָה וְאֵל תִּמְכֹּר חֲכֵמָה וּמוֹסֵר וּבִינָה:

ביאור הגר"א - משלי פרק כג פסוק כג

אמת וגו' כי בתורה יש ד' חלקים והם פרד"ס ופשטי התורה ידוע לכל אבל הרד"ס לידעם ולהשיגם צריך יגיעה כמ"ש לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה והם ג' הנ"ל ופשטי התורה הם נקראים אמת כי אין מקרא יוצא מידי פשוטו ובהם נתלבש הרד"ס והכל לכוונת הפשוט מכוון זה מול זה וז"ש אמת אף שהוא פשוט ואין אתה צריך ליגע בהבנתו וגם ידוע לכל אדם מ"מ קנה וחכמה ומוסר ובינה והם רד"ס אף שיגיעתך רב לזה אעפ"כ אל תמכור אלא תלמוד בחנם:

משלי פרק כה פסוק יא

תְּפוּחֵי זָהָב בְּמִשְׁכִּיּוֹת כֶּסֶף דָּבָר דָּבָר עַל אַפְּנֵי:

ביאור הגר"א - משלי פרק כה פסוק יא

תפוחי זהב במשכיות כסף כמו התפוח של זהב ומחופה בכסף הרואה שלא בעיון אינו רואה רק הכסף ולא את הזהב אבל הרואה בעיון ובעינא פקיחא רואה שתחת הכסף שם יש זהב כן המדבר דבר על אפניו שבתורה הוא פרדס והמדבר שיהיה על כל האופנים והיינו שיאמר דבר פשוט ויהיה זה נכון גם לפי הסוד הרי הוא ממש כתפוח של זהב והוא מחופה בכסף ודימה הפשט לכסף והסוד לזהב כמ"ש למעלה שהכסף נצרך לכל להוצאה אבל הזהב אינו נצרך רק לדבר יקר והיינו לעשירים כן הפשוט הוא נצרך לכל אבל הסוד אינו רק לגדולים.

משלי פרק כה פסוק כה

מֵיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה וְשִׂמוּעָה טוֹבָה מְאֹרָץ מְרֻחָק:

ביאור הגר"א - משלי פרק כה פסוק כה

מים קרים על נפש עיפה כאשר המים קרים הם על נפש אשר הוא עיף וצמא הוא נהנה מהם מאוד כמו שבא שמועה טובה לאדם והוא מארץ מרחק שהוא נהנה מאוד כן ממש נהנה כשהוא עיף ובא לו מים קרים והענין שבתורה הוא פרד"ס והן נחלקין לב' חכמה ותורה שהוא פשט ודרוש והחכמה הוא רמז וסוד והיא נקראת מים וכמו שמועה טובה

כלומר הלכה שהיא שמעתתא טובה והיא מארץ מרחק שהיה רחוק ממנו לידע אותה הלכה ושומע אותה הוא נהנה מזה מאוד וזה ידוע לכל כן כאשר הנפש עיפה לידע סוד וחכמה והשיג אותה הוא נהנה מאוד ועוד מים קרים גו' ושמועה טובה וגו' הוא חו"ב כי שמועה הוא לשון בינה כמו כי שומעים אנחנו גו':

=====

זכר חדש - תיקונים כרך 3 דף עא עמוד א

ועוד שכינתא אתקריאת פרדס דאורייתא על שם דאיבי כלילא מ"פשת "ראיב "דרשא "סוד דאורייתא דא הוא סימן פרד"ס.

=====

ספר חסידים סימן תרמד

הכולך עם הטובים אע"פ שאינך יודע מה בלצו תכריעו לכף זכות. מעשה אחד אמר לבנו מדוע הלכת אחרי הבחורים הפריצים א"ל לקחתי חצלי חכמים ומשכתיים אל תחת כנפי השכינה כי ראיתי שהיו חפלים לשחוק בקוציא אמרתי להם תשחקו צפסוקים מי שיאמר פסוק שסופו א' יאמר חזירו פסוק שראשו א' וכן על כל אות ואות ומי שלא ימלא יפסיד הרי עשיתי שלומדים תורה ואמרו חכמים מקרבן לתורה. א"ל חזיו עד שצאת למשך וגמשת ונלכדת בחצלי שוא ובעצמות החטאת כי למדת ד"ת להתלונן בהם ולשחוק וזה כפרתך אל תלך בדרך אתם יותר ועל אות ואות שילא מפיהם לריך או תעניות או מעות לעניים שאין להם צמח להשכיר מלמדים לצניהם ותגרום שילמדו כנגד מה שהחטאת אותם ילמדון ולריך אתה ללמוד לאותם שלא ידעו ללמוד כגון קטנים ויתכפר.

ספר חסידים צרית עולם ושומר הצרית סימן תרמד

תשחקו צפסוקים וכו' לפום ריהטא נראה דמ"ש רבינו דיש לפקפק על מה שנוהגים ת"ח מעין דוגמא בלשונות הגמ' ולפי שנהגו לעשות לפני גדולים צדורות שלפנינו ואין מוחה יש ללמד זכות דלא דמי מה שכתב רבינו צפסוקים למנהג זה בלשונות התלמוד.

חלא דצנדון רבינו היו רואים להיות משחקים בקוציא וא"ל תשחקו צפסוקים וזה אסור כי לקחו זה לשחוק במקום לשחק בקוציא.

ועוד דעשו זה צפסוקים והוא עיקר תורה שצכתב ועל כל פסוק יש צו פרד"ס מיינים ממינים שונים וזה ידוע ומפורסם משא"כ בת"ח שנהגו כן בלשונות ומשלי הגמרא דהת"ח מעולם לא שחקו צפסוקים כדי שנאמר שיעלה להם זה במקום שחוק ועוד דעל הרוז הם לישיני בעלמא והיינו דאמרי אינשי וכיוצא אשר פשטן משל ומליצה הגם שצתלמוד ג"כ כל דיבור ודיבור יש צו פרד"ס לא נודע כל כך ומ"מ הפשט הוא משל ומליצה וגם עושים זה להיות שגורים צפיהם לשונות הש"ס לדבר לחות בארש נכוחות. ומ"מ הירא דצר ה' יפרוש

גם מזה.

ספר חסידים סימן אלף טו

אין דבר שכתוב בתורה שאין יולא משם לורך לדורות שהרי אנו מצרכים על קריאת התורה לפנייה ואחריה צרוך נותן התורה ואח"כ קורא אפי' פרשה שאין בה שום מלוא כגון וישלח יעקב מלאכים לפניו (בראשית ל"ב ד') שבה פרשת אלופי אדום וכתוב (דברים ל"ב מ"ז) כי לא דבר רק הוא מכס.....

ספר חסידים צרית עולם ושומר הצרית סימן אלף טו

אפילו פרשה שאין כתוב שום מלוא כגון פרשת וישלח יעקב שבה פרשת אלופי אדום וכו' ומה גם צדורות אחרונים שנתגלה הזכר הקדוש וכמליץ מן החרכים נודע בכללות גדולות תורתנו הקדושה שגנוזים בה סודות עליונים כמו שפירשו באדרא רבא קדישא פרשת ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וכיוצא ואין אות בתורתנו הקדושה שאין בה רצות פרד"ס כמו שאמרו צד"ק צכמה מקומות.

חיי אדם הקדמה כוללת

אך התלמיד חכם צעלמו יותר מה שהוא גדול מחצרו לריך להיות יותר נכנע ועניו, כדמלינו במשה רבנו עליו השלום שקבל כל התורה, והיה עניו מכל אדם, כי היה משיג יותר מגדולת הצורה ומשפלות הנצרכים, ולכן אמרו רבותינו ז"ל (צרכות לג, ב) דיראה מלתא זוטרתא היא לגבי משה,

ורבי אליעזר בן הורקנוס שאמר עליו רבי יוחנן בן זכאי שהוא צור סיד (אבות פ"ב מ"ח), וצעת מיתתו אמר הרבה למדתי מרבותי ולא חסרתי מהם אלא כטפה מן הים וכו' (סנהדרין סח, א), וכל דבריו אינו צדך גוזמא, אלא באמת ולדק, שהרי התורה ארוכה מארץ מדה, ולכן דמה תורתו רק כטפה מן הים, ואמרו רז"ל (פסחים סב, ב) תלתין אלפין גמלי טעונין צין אלל לאלל וזהו מפרשה קטנה צד"ה,

וצמדרש שוחר טוב (תהלים קיט, יט) גר אנוכי וכו' וכי דוד גר היה אלא כשם שהמתגייר אינו יודע כלום בתורה כך עיניו של אדם פתוחות ואינו יודע צין ימינו לשמאלו כלום בתורה, ומה אם דוד אמר כך שאינו יודע כלום, אנו על אחת כמה עד כאן לשון המדרש.

ואמרו רז"ל (עירובין נג, א) לצן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו של היכל ואנו כו', ולריכין להצין למה לקחו למשל דוקא פתחו של היכל ושל אולם, ונראה לי על פי דאיתא בגמרא ערוצין (כא, א) אמר רבי חסדא, דרש מרי צר מר, מאי דכתיב (תהלים קיט, לו) לכל תכלה ראייתי קץ וכו', דבר זה אמר דוד ואיוב ויחזקאל ולא פרשו (פרש רש"י איזה

קץ ושטורה של תורה) עד שזא זכריה ופרשה, דכתיב (זכריה ה, ז) מגילה עפה ארכה עשרים זחמה, וכי פשטת לכו כוי עשרים על עשרים, וכתיב (יחזקאל ז, י) כתובה פנים

1. זכריה פרק ה פסוק א-ד: (א) וְאָשׁוּב וְאֶשָּׂא עֵינַי וְאָרָאָה וְהִנֵּה מְגִלָּה עָפָה: (ב) וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר אֲנִי רֹאֶה מְגִלָּה עָפָה אֲרָפָה עֲשָׂרִים בָּאֵמָה וְרַחֲבָה עֶשֶׂר בָּאֵמָה: (ג) וַיֹּאמֶר אֵלַי זֹאת הָאֵלָה הַיּוֹצֵאתָ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ כִּי כָל הַגִּבּוֹר מִזֶּה כְּמוֹהָ נִקְּה וְכָל הַנְּשֻׁבָע מִזֶּה כְּמוֹהָ נִקְּה: (ד) הַיּוֹצֵאתִיהָ נָאִם יְדוֹד צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל בַּיִת הַגִּבּוֹר וְאֶל בַּיִת הַנְּשֻׁבָע בְּשֵׁמִי לְשַׁקֵּר וְלָנֶה בְּתוֹךְ בַּיִתוֹ וְכִלְתָּנוּ וְאֶת עֲצָיו וְאֶת אֲבָנָיו:

רש"י זכריה פרק ה פסוק א ד"ה מגלה עפה - רבותינו פירשו כפולה ואמרו שהתורה כתובה בה ולמדו מכאן שהעולם אחד מג' אלפים ומאתים בתורה כדאית' בעירובין (דף כא) וי"ת מגילתא פורחא פורחת באויר ולפי פשוטו של פרשה מגלת פורענו' היתה והוא שראה (יחזקאל ג) וכתוב אליה קנים והגה והי:

רש"י זכריה פרק ה פסוק ג ד"ה זאת האלה - זאת שכתוב בה פורענות נקמת שבועות שקר. היוצאת - עתה מבית קדשי הקדשים מלפני השכינה להתהלך על פני כל הארץ וזהו ארכה עשרים ורחבה עשר כמדת פתח העזרה וההיכל אשר יצאת דרך שם. כי כל הגנב - עד עכשיו. מזה כמוה נקה - מזה הפורענות כמו שהוא מפורש בה נקה ולא נשתלם פורענו' יחידי' העוברים על התורה אלא המתין עד שנתמלאת סאת כולם ולקו כולם כאחד בחורבן ובגולה וכן כל הנשבע לשקר עד הנה מזה הפורענות כמו שהמגילה הזאת מגדת נקה ולא נשתלם אבל מכאן ואילך הוצאתיה לשוט בארץ ולנקום מן הגנב' והנשבעים לשקר מעכשיו ובא אל בית הגנב וגו':

מסכת עירובין דף כא עמוד א: אמר רב חסדא דריש מרי בר מר מאי דכתיב לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד דבר זה אמרו דוד ולא פירשו אמרו איוב ולא פירשו אמרו יחזקאל ולא פירשו עד שבא זכריה בן עדו ופירשו אמרו דוד ולא פירשו דכתיב לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד אמרו איוב ולא פירשו דכתיב ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים אמרו יחזקאל ולא פירשו דכתיב ויפרש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור וכתוב אליה קנים והגה והי קנים זו פורענותן של צדיקים בעולם הזה וכן הוא אומר קינה היא וקונוה והגה זו מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא וכן הוא אומר עלי הגיון בכנור והי זו היא פורענותן של רשעים לעתיד לבא וכן הוא אומר הוה על הוה תבוא עד שבא זכריה בן עדו ופירשו דכתיב ויאמר אלי מה אתה רואה ואומר אני רואה מגילה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה וכי פשטת לה הוה לה עשרין בעשרין וכתוב היא כתובה פנים ואחור וכי קלפת לה כמה הוה לה ארבעין בעשרין וכתוב מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן וגו' נמצא כל העולם כולו אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה.

רש"י עירובין דף כא עמוד א ד"ה לכל תכלה ראיתי קץ - דסוף כל דבר יש קץ, למצוא סופו, אבל מצותך רחבה מאד, ואין קץ לתכלה שלה: לא פירשו - איזהו קץ שיעורה: ויפרש אותה לפני - מגילת תורה שבעל פה הראהו: וכן הוא אומר - דקנים לשון פורענות הוא: והגה - לשון שמחה: עשרים באמה - אמה של הקדוש ברוך הוא: ורחבה עשר - כשהיא עפה, היינו כפולה: כי פשטת - לכפילתה, הוה עשרים בעשרים: כי קלפת לה - דתשים קליפה זו בראש חבירתה, שיהא כל כתיבה מצד אחד: הוה לה ארבעים - אורך, ברוחב עשרים: ושמים בזרת תכן - מדת עולם חצי אמה על חצי אמה, צא וחשוב כמה חצי אמה על חצי אמה יש במגילה, ותמצא שלשת אלפים ומאתים, כיצד, עשה מעשרים אמה רוחב רצועות של רוחב חצי אמה הרי כאן ארבעים רצועות, וכל אחת ארבעים אמה לאורכה של מגילה הרי אלף ושש מאות אמה אורך, שהן שלשת אלפים

ואחור, וכי קפלת לה כמה הוי לה ארבעין צעשרין כו', נמלא כל העולם אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה עד כאן.

וע"ש צפוש רש"י דרולא לומר שראה התורה כשני דפים זה על זה, והם כתובים פנים ואחור דהיינו מכל ארבעה לדדים וארכה עשרים על עשר ואם כן כי פשטת להניח אחד צלד חזרו הוי עשרים על עשרים, ואז על כל פנים עדיין מכוסה הכתב משני לדדים, אבל כי קפלת להו ותניח לך הכתב צלד הכתב כדי שתהיה כל הכתב מגולה, נמלא שהם ארבעים על עשרים,

וכתב מהרש"א צח"א דהענין הוא שהרי התורה כוללת ארבעה חלקים, פרד"ם [פשט, רמז, דרוש, סוד] דהיינו שנים נגלה, והם פשט ודרוש, ושנים נסתר והם רמז וסוד, ואם כן כשהיה מונח מתחלה דף על דף והיתה ארוך עשרים על רוחב עשר, נמלא היה שני לדדין מגולין ושנים מכוסין, והוא נגד שני חלקי תורה הנגלה, אבל כשראה לעשות הכל שיהיה מגולה, אזי התורה ארבעים על עשרים.

ולפי זה אתי שפיר, לצן של ראשונים היה כפתחו של אולם שהיה ארבעים על עשרים דרלה לומר שהיה נגלה לפניהם כל ארבעה חלקי תורה שמדתה ארבעים על עשרים, ואף על גב שזהו באמות שלנו, והתורה צמדת הקצ"ה כפרוש רש"י, מכל מקום הסימן הוא שזה ארבעים על עשרים, ולצן של אחרונים כפתחו של היכל, עשרים על עשר, ראה לומר שלא היו יודעין רק שני חלקים הנגלה, אבל לא הנסתר. ואנו כו'.

ובתשובת מהרי"ל סימן ס"ז כתב בשם ספר האגודה, שאין לנו דין תלמיד חכם בזמן הזה כו' וכתב, ומה אם צעל האגודה שהיה סוף אלף החמישי כתב כך, אנו על אחת כמה וכמה, עד כאן לשונו. ואם כן קל וחומר צן צנו של קל וחומר מימות מהרי"ל עד זמננו, כל שכן שאין אדם יכול להתפאר בתורתו כו', ואינו אפילו כטפה מן הים (אמר המחבר ידוע מה שכתבו הפוסקים שכל הדברים לא נאמרו אלא על הרוב וכמעט כולם, אבל יזדמן לעתים וזמנים רחוקים, שהרי אנו זכינו לראות צעינינו מחותני אדונינו מרנא ורצנא גאון ישראל וקדושו רבי אליהו חסיד. הוא היה עיר וקדיש כאחד מן הראשונים. וכל מדות שמנו חכמים בתלמיד חכם, נראה ונגלה לכל שהיו צו, צין בתורה צין ציראה צין צהנהגותיו, וכל ש"ס צצלי וירושלמי ספרא ספרי מכילתא תוספתא, וכל המדרשים היו ערוכים צפיו, ויותר מזה צפוסקים ראשונים ואחרונים ואפילו צפוש רש"י ותוס' כנראה מחזוריו, והנה סדר הלימוד שלו היה כמלוא עלינו מפי משה רצנו ע"ה היה לומד בתורה שצכתב עם פרושו הנאמר צעל פה. באופן שהיה יודע לדרוש צכל אות ואות ונקודותיו, כנראה מחזורו דעל התורה, וכל זה צחלק הנגלה, ויותר מזה היה חכם צחלק הנסתר, עד שאם כל הימים דיו כו' לא יוכלו לצאר דצרינו, כי כל דצרינו הם צרמזים ולריך צאור גדול לדצרינו, קדושתו ופרישתו ידוע לכל. הנהגתו היתה לא הלך ארבע אמות צלא תורה ותפילין ונוח לכל אדם.

מימיו לא נראה ולא נשמע בו שמן גאווה ולהשתרר על הצרות, אשרי העין ראתה כל אלה. דורו ראו ושמחו זכותו יגן עלינו).

והנה רוב תלמידי חכמים המתגאים זה על זה דומין לשיירא שהלכו צמדצר, ויכלו מהם המים וגם הלחם אזל מכליהם, והיה זהם איזה אנשים, זה יש לו איזה ליערות לחם ומים מעט, ויש שאין לו מים כלל, ויש שיש לו מלא חמת מים ולחם מעט, ויתגאו אנשים האלו על שאר שאין צידם מאומה, וגם התחילו להתגאות זה כנגד זה, ויפגעו זהם אנשים סוחרים נושאים צר ולחם ומים לרוב, ויראו אותם איך הם משתררים על אחיהם וזה על זה, ויאמרו להם: אחינו תמיהנו עליכם, כיון שכל חייכם ומחיתכם תלוי בזה המעט ואיך שייך להתגאות בו, כי גאווה אין שייך רק צדצר יתרון, צואו וראו שאפילו אנו שיש לנו כמה עגלות טעונות לחם ומים ויין, אלו היה זה לעושר וכבוד, היה מקום להתגאות, אזל כיון שכל זה רק להתפרנס בו, צמה נתגאה, ופשיטא שאתם [לא תהיו] מתגאים זה על זה, והלא אין אחד שיש צידו כל מחסורו, וזה שיש לו לחם אין לו מים, וכן להיפך, וגמשל מוצן.

ולכן אשרי אדם שמשפיל עצמו ואינו מכניס ללבו שום גאווה והתנשאות ועל זה נאמר (תהלים נב, יג) נדיק כתמר יפרח כו', רועה לומר כמו שהתמרים אינם טוצים, רק דוקא הגדלים בעמקים, כדאיתא במסכת זיכורים (פ"א מ"י), כך כשהנדיק הוא עניו ושפל צרך, אז כארז צלצנון ישגה. ואמרו ז"ל (סוטה ה, א) תלמיד חכם מותר לו בגאווה שמיני שבשמינית, וראו לומר שמלינו סוף מסכת תרומות (פי"א מ"ח) כמה יהיה לתרומת מעשר של דמאי, ויוליכנו לכהן, אחד משמיני בשמינית, (שהוא המדה היותר פחותה וצפחות מזה לא חשוב כלום) כך תלמיד חכם יהיה לו קצת התנשאות כדי שלא ילזל תורתו, וגם על זה איתא התם דאביי לייט למאן דאיתא זיה אפילו מקלת דצמקלת.

מלינו לרבי ניסים גאון שחבר הודוי הנדפס צתקון ערב ראש חודש, אין צי לא תורה ולא חכמה וצודאי שאמר זה בפיו ולבו. ואם כן זה המתגאה, אני תמה איך יאמר ודוי זה, כיון שצלבו הוא תלמיד חכם וירא שמים ואם כן הוא מכזב נגד ה'. ולכן אשרי מי שהוא עניו ושפל צרך ומחשיב עצמו לכלום נגד כל אדם, כמשה רבנו ע"ה שאמר (שמות טז, ח) ואנחנו מה. ואצרכם אצינו ע"ה שלא היה מכיר גדולת הצורה כמשה היה מחשיב עצמו ואמר (צרחשית יח, כז) אנוכי עפר ואפר. ודוד המלך ע"ה שלא הצין כל כך מחשיב עצמו (תהלים כב, ז) ואנכי תולעת כו' כי כל הגדול מחצרו הוא מכיר פחיתותו יותר ויותר.

והארכתי בכל זאת כדי לייסר עצמי ואנשים כגילי, אולי נכה צו ולא יסיתנו היצר, והלואי שנזכה שלא להתגאות, כי אפילו כשאינו מתגאה עדיין רחוק הוא ממדת ענוה, כי ענוה היא שאפילו מחרפין אותו אינו עושה צו שום התפעלות, כשמלינו צמשה רבנו ע"ה שדצרו עליו מרים ואהרן והוא שתק (עיין צדרשות ר"ן דרוש השמיני) מה שאין כן מרים ואהרן חס ושלום, שלא היה זהם גאווה, רק שאמרו (צמדצר יב, צ) הלא גם צנו דצר כו', שמעינן מינה שאם יאמר אדם אני שוב לזה זה אינו גאווה, אזל אם יאמר אני עדיף ממך זהו גאווה. ויותר שהאדם חכם וגדול מצני דורו לריך להשגיח על עצמו ביותר, ויותר לדקדק בכל דצר ודצר, כי

נכנס בסכנת חלול השם חס ושלום שאינו מתכפר לו עד מותו (פ"א מהלכות תשובה ה"ד) ואם כן כל ימיו על כל פנים אינו אהוב על ידי המקום צרוך הוא.

=====

פסחים דף סז עמוד 3

אמר מר זוטרא בין אלל [דצרי הימים א ח] לאלל [דצרי הימים א ט] טעינו ארבע מאה גמלי דרשא

דצרי הימים א ת, לח

ולאִלֵּל שְׁשֶׁה צָנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזָרִיקָם צָכְרוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל וַשְׁעָרָיָה וְעֲצָדָיָה וְחָנָן כָּל אֵלֶּה צָנֵי אֵלֵּל:

דצרי הימים א ט, מד

ולאִלֵּל שְׁשֶׁה צָנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזָרִיקָם צָכְרוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל וַשְׁעָרָיָה וְעֲצָדָיָה וְחָנָן אֵלֶּה צָנֵי אֵלֵּל: פ

רש"י מסכת פסחים דף סז עמוד 3

מאלל לאלל שני מקראות הן ופרשה גדולה ביניהן ולאִלֵּל ששה צנים וקא חשיב ואזיל הצנים וסיפא דפרשתא אלה בני אלל

מהרש"א חידושי אגדות מסכת פסחים דף סז עמוד 3

[בין אלל לאלל כו' פירש רש"י שני מקראות ופרשה גדולה ביניהן וכו' ע"ש אצל בערוך אלל פירש פסוק הוא דד"ה תחלתו אלל וסופו אלל ואע"פ שקרוצין כו' ע"ש]

רש"י דצרי הימים א פרק ח פסוק כט ד"ה וצגצעון ישבו אצי גצעון

פרשה זו עד כל אלה בני אלל כתובה ב' פעמים בספר זה גם פרשת והיושבים הראשונים אשר באחוזתם צעריהם (ל' / דצרי הימים א / סי' ע') ופרשת ומן הכהנים ידעיה ויהויריב, כמו כן צם' עזרא (ר"ל נחמיה י"א) דכתיב ואלה ראשי המדינה וזהו שמפרש צסוף מגילת ירושלמי ג' ספרים מלא עזרא ספר מעונים ספר זאטוטי ספר האחים וצטלו דצרי האחד וקיימו דצרי השנים וכן מלאו הרבה ספרי יחוסין כשנמלא ג' או ה' צטלו המועט וקיימו המרוצים וכשנמלאו זוגות כמו וצגצעון ישבו אצי גצעון הולרך לכתוב שתי פעמים שאין סדר יחוסן שוב וכן היושבים הראשונים מלא זוגות וחלוקים זה על זה כתבוהו שני פעמים ככאן וצספרו ולמה לא כתב שתייהן כאן אותם שצעזרא ואלה ראשי המדינה וגומר ולפי שייחם לשם עד ואלה הכהנים הלויים ומיחם עד ידעיה שהיה לאחר עזרא ומה ענין לפרש ולייחם ככאן דצרי הימים דורות יחד ולאחר עזרא כי אם אותם שהיו בצית ראשון וצפרשה האחרת של וצגצעון ישבו וגו' ועוד אמרו חכמים בצספר' ולאִלֵּל ששה צנים תליסר אלפי גמלי

טעוני מדרשות:²**פירוש הרמ"ז [ר' משה צ' מרכזי זכותו] על זוהר צראשית**

כי הנה בכל אחד מדי של פרד"ס יש פרד"ס. דרך משל הנוטל לולב ומכוין לעצור טללים רעים זה הוא פשט, ואם יכוין שלולב רמז לכל התורה שמתחלת בצ' ומסתיימת צל' וזכו ל"צ דלולב ושאר המקרא מתחלת צו' וי"הי אחרי מות ומסתיים צל' ויעל' שהוא ל"ו דלולב וזכו: דרך רמז, ומי שיכוין למדרשי רז"ל על הלולב הוא דרך הדרש, ויש מעלה לצוא אל הסוד, הרי פרד"ס ללירוף המעשה, והן הן ד' דרכי פרד"ס הפשט. וכמו כן יש פרד"ס לדרך הרמז, כגון קדוש יהיה דגזיר, שפשט אותו רמז יורה על שלשים יום דגזירות, ורמז דאזכרהם היו יהי"ה שמספרו רומז לשלשים לדיקים הוא רמז של הרמז, וכל הגי' שתמלא צפרשת הנשיאים מזר"ק אח"ד כס"ף גי' תק"ך שגדרש על נח וכו' עיי"ש, הוא דרש הרמז, וכל דרכי (גני"ת) [גי'מטריא נ'וטריקון ת'מורה] שהם על דרך הסוד הוא סוד הרמז. וגם יש פרד"ס הדרש, פשט הדרש הוא על דרך צראשית אין ראשית אלא ישראל ותורה, ורמז הדרש הוא כל הגי' ונוטריקון שמציא הרצ בעל הטורים לרמז לדרושי רז"ל, ודרש הדרש כגון אתין וגמין שגדרשים לריצויים וכל ריצוי נדרש לעניינו, את ה' אלקיך תירא לרצות תלמידי חכמים, וכן כל אל תקרי בעלמו הוא דרשה, וענין הדרשה הוא דרש הדרש, וסוד הדרש הוא מה שגדרש צדך האמת, והוא בכלל כל מדרש הנעלם. וגם צסוד יש פשט שהוא הסדרת הסודות בעולם הזה להסצירם לפי כח הדמיון והשכל ההיוליאני המשתמש צדרך (איוצ יט, כו) ומצשרי אחזה אלוה, והוא (הסוד) [הפשט] לפרד"ס (הפשט) [הסוד], ורמז ומדרש הסוד כצ

2. אך עיין במלבי"ם דברי הימים א פרק ט פסוק ב - חלק באור הענין ד"ה והיושבים: עתה בא לכתוב מבני ישראל ששבו לא"י מגלות בבל ברשיון כורש, ואמר שהיושבים הראשונים התישבו בשובם כ"א בעיר אחוזת אבותיו שישבו במ לפני גלותם, ובא לספר עתה מי שהתישב בירושלים בימי עזרא ונחמיה כמ"ש בנחמיה, שהפילו גורלות להביא א' מעשרה לשבת בירושלים, והנה מה שנאמר כאן עד פסוק י"ח, נאמר ג"כ בנחמיה (סי' י"א עד פסוק כ"ה), אמנם יש בין המסופר פה ובין המסופר שם סתירות ושנויים וחלופים רבים, בין בשמות האנשים, בין בשמות יחוסיהן, בין במספרם, ובכל עניניהם, עד שמה שאמרו חז"ל בפסחים (דף ס"ב) שבין אצל לאצל היה להם תליסר גמלי טעונים דרשות, אין זה פלא כלל, כי מן סוף פסוק ל"ח שבפרשה הקודמת שמסיים כל אלה בני אצל, עד סוף פרשה זו שסיים ג"כ בבני אצל, יש פליאות ותמיהות וסתירות עד שהמבארים בעלי הפשט גבבו תליסר גמלי דברי רוח, להשוות שמות מחולקים ולדרשם לאמר שהם שמות דומות, בדברים המביאים לידי שחוק, ואף כי אם נלך בזה בדרך הדרוש, אולם בפירושי לס' נחמיה בארתי שמ"ש עזרא בד"ה לא אמר נחמיה בספרו, רק נחמיה בא להוסיף ולבאר ולפרש את דברי עזרא, והוסיף דברים שהשמיט עזרא, באופן שהוא השלים את מה שקצר עזרא בארו יפה, ושניהם מתאימות עולים בקנה אחד כפתור ופרח, ולא אכפיל פה את הדברים רק אציין בכ"מ על פירושי שם כי שם עקר מקומו:

זכרונם כט), וסוד הסוד הוא השגת העניינים האלהיים בדרך נצואה או רוח הקדש, וזפרט
 בהתפשטות הגשמה מן הגוף.³

ככתב והקבלה על דברים פרק ט פסוק ט

לוחות האזניים. יש להתזונן על מה שהחזיר כמה פעמים צפרשה זו שהלוחות היו של אזניים,
 כי מה לנו אם היו של עץ או מתכות, כי תכלית כוונתו כאן להוכיחם שזעונותם גרמו
 השתזרות הלוחות, ולא היה מן הראוי כ"א להזכיר מה שהוא שצח להם, המגדיל יוקר
 ערכם, כגון לוחות העדות לוחות הצרית,
 אמנם איכות חומרם שהיו של אצן שאין צזה שום התנשאות וחשיבות להצטער באזודם, מה
 לו להכפיל כ"כ,

וזיותר שהקדים כל פעם לוחות אצן ללוחות עדות וצרית, ואין מהראוי להקדים הטפל
 לעיקר,

לכן נ"ל שאין שם אצן צענין זה על חומר הלוחות וגשמיותם (שטיין) אצל ענינו כלשון משם
 רעה אצן ישראל (ס"פ ויחי) שאמרו זו צעלי הלשון שהוראתו היסוד העיקרי של פרטיו
 (שטאם, אורשטאף) כי מהות האצן הוא קיצון חלקי חול שהתאחדו זו להיות עלם אחד, ככה
 יסוד כל דבר שפרטיו כלולים ומתעלמים זו להתאחד עמו נקרא אצן.

ולחיות שעשרת הדברים הם היסוד העיקרי לכל התרי"ג מלות, כי כולם נקצאים ומתאחדים
 בהם (כמ"ש רש"י ס"פ משפטים, ואתנה לך לוחות האצן, וכמ"ש צכי תשא חרות על
 הלוחות) לכן קראם לוחות אצן כלומר לוחות שעליהם יסוד כל המלות,

והודיע צזה יוקר וגודל ערך עשרת הדצרות אשר כל התרי"ג מלות נכללות ותלויות בהם.
 והנה, כבר למדונו רבותינו (סנהדרין ל"ד) מקרא אחד יולא לכמה טעמים, ככתוב אחת דבר
 אלהים שמים זו שמענו, ואמרו (שצת פ"ח) כל דבור ודבור שילא מפי הגבורה נחלק לשצעים
 לשונות (כלומר לשצעים פנים) ככתוב כפטיש יפולץ סלע, כמו שהסלע מתחלק ע"י הפטיש
 לכמה גולות כן כל דבור ודבור מתחלק לכמה פנים ע"ש רש"י ותוס' וכמ"ש בהערה
 שלישית למאמר התורה.

ועתה נתזונן על הבהיחסות והדמיון שיש להתפוללות האזניים, עם הפנים (התזונות
 והמדעות) המתחלקות צכוונת מקראות התורה.

כי ארבעה מיני אזניים הן, שמתחלפים זה מזה בחוזק וקושי עד שמצבתם משתנים זה מזה
 צענין התפוללותם וכח הדוחה הנלרך להתפוללות והתפרדות מין אצן זה, אינו מספיק

3. הובא גם בספר אגרא דפרקא אות צא אשר הביאו מספר מקדש מלך בראשית צ"ז ע"ב ד"ה מהו
 כסא.

לפירוד והתפללות מין אחר מן האזנים, ככה הארבעה פנים הכללים שיסגסגו צתורה פרד"ס, מחולפים הם זה מזה בקושי תוכן ועומק כוונתם הפנימית, ומסצה זו משונים זה מזה צענין השתדלות להשגת כוונתם, וכח השתדלות העיון הנלרך להצנת המכוון הפנימי שצפנים זה, אינו מספיק להצנת פנים האחר.

וזה, אחד מארבעה מיני אזנים הוא הנקרא סתם צסם אצן, ושרשו צן לשון צנין, והם אזני השדה המלויים ציותר ורוצ תשמישן לצנין, והם מורכבות מן חול ועפר, לכן נקראים אזני חול (זאנדשטיינע) והם משמשים לאזני ריחיים למשקוף ולמזוזות ולשאר תשמישים צצנין. ולפי הרכבתם זאת נוחות הן להשתצר ולהתפולץ ע"י כח הדוחה צהם צפטיש, לכן צעת שיתפולצו אין חלקיהם נתזים למרחוק, לפי שאין חלקי הרכבתם אדוקים כ"כ צחוק. כי החול והעפר שצהם נפרדים זה מזה צקלות, ולרכותם מוכשרות הם ציותר לחלוצ צהם אותיות ושאר לורות.

ככה הוא הפנים הראשון שצתורה הנקרא פשט, כי להצין המקראות צדרך זה אין לורך להשתדלות גדולה, רק כשידע פירוש המלות ויחצר אותם זה עם זה די לו לידע הכוונה הפשוטת שצמקרא, וצזה חלושי השגה כנשים וקטנים דומים לאנשי מדע, כי צדרך זה לא ישגיח אם ימלא צמקראות מאמרים מתדמי המוצן או שמות נרדפים וכפלי ענין צמלות שונות, וגם צמלות עלמן אין הצדל לו צהם אם הם מלאים או חסרים, על כל אלה לא ישים צעל הפשט עין השגחתו, כי לא ישמור רק הטעמים מצלי ליחד כוונה או ענין נראה לכל השנויים משנויי הדצור והלשון. והמסוצצ מקושר עם סצתו, כקלות השתדלות העיון צדרך זה, ככה גם השגתו קלה ומעוטה מאד, כי לא ידע רק הדצרים כמשמען, ולא ירד לעומק כוונת המקרא, דומה לאזני השדה אשר לקלות התפללותם גם חלקיהם אינם נתזים למרחוק. המין השני מן האזנים הוא הנקרא סלע (פעלם) שיש צו איכות סידיי ונקראים אזני סיד (קאלקשטיינע) והרכבת אלו האזנים יותר קשה וחזק ממין אזני השדה ואינם ספוגים כ"כ, לכן קשה לשצרם צהכאת הפטיש אם לא ציד חזקה, ולסצה זו חלקי השצירה יתפולצו למרחוק מחמת חוזק כח הדוחה צחלקי הרכבתם המהודקים זה צזה מאד.

ככה הוא הפנים השני שצתורה הנקרא דרש, כי הדורש ישתדל לפלם הוראת כל תיצה ותיצה צמאזני לדק, כי ידע שהתורה לא כתצה לשונה צקרי והצדמן או דרך לחות ליופי המליצה לצד, ולא על חנם מלה זו חסרה כאן וצמקום אחר היא מלאה, ורק צכוונה מיוחדת השתמשה התורה צאחת מן התיצות או מן המאמרים מתדמי המוצן. לרמוז ולהורות על ידו ענין מיוחד אשר לא רצה או לא יתכן לצארו צאר היעצ. אם לאהצת הקיזור או לתכלית אחרת, ואם המלא תמלא צלשון הכתוצ מלה זרה או מליצה קשה או לשון צלתי צרור, לא יחשצו לליחות חלילה או למקרה, כי אין זה מדרכי החכמה העליונה, וצלי ספק צכוונה ורלון צחר צאלה לרמוז צם על ענין נסתר צמאמרו, שלא רצה לצארו צפירוש והעמינו צמליצתו, ומזה יתחייצ שכל דצור מדצרי התורה הם אמרות טבורות ומצוקקות, ואשר יקרא זר אלל המדקדק הוא אלל הדורש לענין נאות, כי כמו שלא נצרא דצר צעולם צלי תכלית מיוחד לו,

ככה לא נפל דצדרי אלהים חיים דצר ע"ש הקרי והזדמן, ולזה לריך אל השתדלות גדולה לעיין על כל מלה ומלה ועל כל אות ואות וגם על קוץ וקוץ, עד זוא על עומק המכוון צם. הנה ככה השתדלות העיון צדרך זה, ככה גם כח השגת עומק ענינה, דומה לסלע אשר לקושי התפוללותו גם חלקיו נתזים למרחוק.

המין השלישי מן האצנים הוא הנקרא לור, והוא יותר קשה וחזק מן הסלע, והוא מין אצן הצלתי מורכב מן חול ועפר אף לא מחלקים סידיים כי אס מן חלקי עפר צלצד, אלא שעפר ההוא אינו עכור וחשוך כשאר עפר אצל הוא זך מלוחלח, ומראהו כעין קרן השור, ונקרא אצן קרניי (הארנארגטיגער שטיין) שיש צו גם כן קליפין כמו שמלוי צקרן השור, ונקרא לור על שם שחלקי הרכצתו לרורים ומדוצקים זה צזה ציותר ולחוזק קשויו אפשר שיושחז ולעשותו חד וחריף כסכין כמו שכתוב ותקה לפורה לור ותכרת. גם אפשר להשחזו עד שלא תהיה פגימה כל עיקר, כמו שכתוב צכל שוחטין צלור.

הנה להתפוללות אצן הלור לריכה הכאה צכה יותר גדול וחזה מהתפוללות הסלע. ככה הפנים השלישי שצתורה הנקרא רמז, והשתדלות העיון צדרך זה הוא על ראשי התיצות וסופי תיצות לירופס ומספרס, על אותיות רצות וזעירות, ועל הנקודות שצאותיות וכדומה לאלה, אשר צלי ספק השתדלות העיון צזה הוא יותר קשה וחזק מאד, דומה להתפוללות הלור, לכן ככה ההשתדלות הגדולה צזה, ככה גם כח השגת ענינים יותר עמוקים, כי צעל הרמז יותר שידצק מחשצתו צדצרי התורה וירגיל עצמו לחשוב צהס, יותר יוסיפו על צינה, ויותר תתעלס נפשו צהס להרגיש חכמה על חכמה וצינה על צינה.

והמין הרציעי מן האצנים הוא הנקרא חלמיש (קיעזעל) והוא עוד יותר חזק ויותר קשה מן הלור, ונכלל צזה המין אצן טוב דיאמאנט, שהוא הגשם היותר חזק וקשה מכל הגשמים הנודעים לנו (עיין צרש"פ צביאור שמות ארצע מינים אצנים האלה) ולהתפוללותו לריך כח הצלתי משוער,

ככה הוא הפנים הרציעי שצתורה הנקרא סוד, והוא ענין הנדרש צדרך נפלא, הנסתר והנעלם מן ההמון ומרוב אנשי מדע, כי אין לגלותו רק לאנשי סגולה, כי יתודע להס דצרים קדושים אלהיים כמעשה צראשית ומעשה מרכצה ענין הצצאות והמלאכים ומראה דמות צבוד ה', אשר לא יראו כ"א לצעלי רואי אור האמת לאמתו. וכח השתדלות העיון צכמו אלה הוא כח צלתי משוער, לכן גם ההשגה צו עמוק עמוק הוא, כי המתעסק צס צלצ טבור ורעיון קדוש נוצעים תוך חדרי לצצו ענינים נפלאים עד אין חקר המתגצרים והולכים צכל עת לפי גודל כח השתדלות עיונו, כי אין קץ לחכמת התורה.

הנה להיות חומר הלוחות רומז על מעלת פנימיות התורה אשר ליוקר ערכה הצטרך להשגתה השתדליות נפלאות, לכן צבוכיה רועה הנאמן את ישראל לעוררס על מה שגרמו צעוגס לצצד, הזכיר להס כמה פעמים את חומריותס, לוחות אצנים. ולכן אמר כאן צלשון רצים לכלול כל ארצעה מיני אצן, כי שס אצן הוא שס הסוג הכולל, וסלע ולור וחלמיש הס פרטי הסוג.

וזמקום אחר יקראם בלשון יחיד, לוחות אבן (משפטים כ"א י"ב כי תשא ל"א י"ח) להורות על התאחדות הארבעה פנים, כי מה שהם נפרדים זה מזה אינו רק למראית חולשת עינינו, אמנם אל הדורש חכמת התורה בכל לב לדעת האמת לאמתו, אליו הם מתאחדים מאד, כמו שהעידו צ"ש רבינו הגדול הגר"א שאמר סדר הלמוד הוא מלמטה למעלה, וההשגה תנחה מלמעלה למטה שבהבין הסוד על צוריו יבין הכל על צוריו הפשט והרמז והדרוש והסוד, וכל זמן שלא יבין הסוד אפילו הפשט אינו ברור, וכדאיתא במכדרשצ"י [היינו בזוהר] (משפטים ל"ט) אורחא דאורייתא כך היא בקדמיתא ארמיזת לי' ברמיזו וכו' עד דיסתכל זעיר זעיר ודא הוא דרשה לבתר דאיכו רגיל בגוה אתגלית לגזי' אנפין באנפין כדין חמי דעלאין אינון מלין וכדין פשטי' דקרא כמה דאיכי דלא לאוספא ולא למגרע אפי' אות חד:

ביאור הגר"א - משלי פרק ב פסוק ט

...כי כאשר יבין הסוד על בוריו יהיה לו הכל אצלו על בוריו הפשט והרמז ודרוש וסוד אבל כל זמן שלא יבין הסוד אפילו הפשט אינו ברור בידו כמו שכתוב בזוהר משפטים וכן שמעתי מאדמ"ו הכ"מ כמה פעמים....

שו"ת רצ פעלים חלק ד - סוד ישירים סימן יא

אכן הטעם שנזכר שמו של הקצ"ה צשיר השירים צרמז צשם שלמה שהוא ר"ל מי שהשלוש שלו ולא נזכר שם ה' צפי' מפני כי שיר השירים כולה מתחלה ועד סוף היא דרך משל והדברים נעלמים ונסתרים ואינן כפשוטן ח"ו כי אין להם פשט אלא רק רמז ודרש וסוד משא"כ שאר הכתובים שיש בהם פרד"ס. וזה הטעם כי בעל התרגום לא עשה תרגום לשיר השירים כמנהגו צשאר התרגומים לתרגם פשט המלות אלא עשה התרגום כולו דרך דרש ורמז כאשר תראה צעיניך. והיינו טעמא מפני כי פסוקי שיר השירים אין להם פשט צעינין אלא הכל דרך משל והם דרך רמז ודרך דרש ודרך סוד כנודע ולכן גם שמו של הקצ"ה לא נזכר שם בגילוי אלא נזכר שם צדרך נעלם ונסתר דהיינו צתואר שלמה שהוא למדרש מי שהשלוש שלו.